

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Н. КАРАЗІНА

**Методичні рекомендації
для самостійної роботи студентів
за навчальною дисципліною
«Вступ до германської філології»**

рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
галузь знань	03 Гуманітарні науки (шифр і назва)
спеціальність	035 Філологія (шифр і назва)
освітня програма	Німецька мова та література і переклад та англійська мова; Англійська мова та література і переклад та друга іноземна мова; Німецька мова та література і переклад (шифр і назва)
спеціалізація	035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька; 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська

Методичні рекомендації схвалено на засіданні кафедри

німецької філології та перекладу

Протокол № 1 від « 26 » серпня 2022 року

Завідувач кафедри німецької філології та перекладу

підпис

Сергій КРИВОРУЧКО

ім'я, прізвище

Методичні рекомендації погоджено науково-методичною комісією

факультету іноземних мов

Протокол № 5 від « 26 » серпня 2022 року

Голова науково-методичної комісії факультету іноземних мов

підпис

Анна КОТОВА

ім'я, прізвище

Загальні положення щодо організації самостійної роботи студентів.

Самостійна робота студентів є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних дисциплін і регламентується «Положенням про організацію освітнього процесу у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна».

Університет має забезпечувати для осіб, які навчаються, професійну підготовку на рівні кращих університетів світу, формування необхідних фахових і загальних компетентностей, зокрема: *вміння самостійно навчатися і критично мислити*

Самостійна робота включає: опрацювання навчального матеріалу, виконання індивідуальних завдань, науково-дослідну роботу.

Навчальний час, відведений на самостійну роботу студента денної та заочної форми навчання, регламентується навчальними планами та робочими навчальними планами.

Зміст самостійної роботи визначається робочою програмою навчальної дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками науково-педагогічного працівника.

Методичні матеріали для самостійної роботи студентів повинні передбачати можливість проведення самоконтролю з боку студента. Для самостійної роботи рекомендується відповідна наукова та професійна монографічна і періодична література.

Контроль засвоєння навчального матеріалу дисципліни, віднесеного на самостійну роботу, є обов'язковим. Форми контролю визначаються робочою програмою навчальної дисципліни і можуть включати виконання контрольних робіт, включених до навчального плану, курсових робіт, індивідуальних завдань, тестів, розрахунково-графічних робіт, рефератів, винесення самостійно засвоєного матеріалу на підсумковий семестровий контроль (разом з матеріалом, що вивчався при проведенні аудиторних навчальних занять) тощо.

Зміст та організація самостійної роботи студентів за навчальною дисципліною «Вступ до іноземної філології». Відповідно до навчального плану, загальний обсяг навчальної дисципліни для студентів складає 3 кредити. Обсяг самостійної роботи на денному відділенні складає 58 годин, на заочному – 140.

Розподіл годин для самостійної роботи по темах

	Денна	Заочна
Тема 1. Германські мови в індоєвропейській сім'ї	3	8
Тема 2. Стародавні германці та їхні мови	3	9
Тема 3. Утворення державності	3	9
Тема 4. Історія германської писемності	3	9
Тема 5. Порівняльно-історичний метод у мовознавстві	3	8
Тема 6. Загальна характеристика фонетичної системи германських мов	4	9
Тема 7. Система давньогерманського вокалізму	4	9
Тема 8. Явище чергування звуків у германських мовах	4	9
Тема 9. Давньогерманський консонантизм. Закон Грімма	4	9
Тема 10. Давньогерманський консонантизм. Германський пересув	4	9
Тема 11. Граматична будова давньогерманських мов	4	9
Тема 12. Розвиток іменника, прикметника, числівника в давньогерманських мовах	4	9
Тема 13. Дієслово в давньогерманських мовах	4	9
Тема 14. Розвиток будови речення у германських мовах	4	8
Тема 15. Лексична будова давньогерманських мов	4	9
Тема 16. Вживання адресатних займенників у германських мовах	3	8
<i>Усього годин</i>	58	140

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денне)	Кількість годин (заочне)
1.	Сучасні германські мови та їхнє розповсюдження на Земній кулі. Предмет германського мовознавства. Германські мови в Індоевропейській родині мов. Теорія «германської раси» та її неспроможність.	3	8
2.	Стародавні германці та їхні мови. Історичні відомості про давніх германців. Класифікація германських племінних мов. Германська писемність.	3	9
3.	Утворення державності. Велике переселення народів. Готи. Імперія Карла Великого. Верденська угода. Стразбурзькі клятви.	3	9
4.	Історія германської писемності. Види письма. Рунічне письмо. Латинське письмо. Готичне письмо. Готичний стиль в архітектурі. Романський стиль в архітектурі. Перші пам'ятки на германських мовах. Біблія Вульфїли.	3	9
5.	Порівняльно-історичний метод у мовознавстві. Виникнення порівняльно-історичного методу. Поняття спорідненості мов і мови-основи. Гіпотези походження праіндоевропейської мови.	3	8
6.	Загальна характеристика фонетичної системи германських мов. Наголос в германських мовах. Основна фонетична тенденція давньогерманських мов та її наслідки. Теорія лінгвістичного субстрату.	4	9
7.	Система давньогерманського вокалізму. Голосні звуки в індоевропейській прамові. Германський пересув голосних. Процеси монофтонгізації і дифтонгізації.	4	9
8.	Явище чергування звуків у германських мовах. Типи чергування звуків. Явище переломлення. Явище умлауту. Явище аблауту.	4	9
9.	Система давньогерманського консонантизму. Закон Грімма. Приголосні звуки в індоевропейській прамові. I пересув приголосних. Закон Вернера. Явище ротацізму.	4	9
10.	Система давньогерманського консонантизму. Германський пересув. II пересув приголосних. Лінія Бенрата. Західногерманське подовження приголосних.	4	9
11.	Граматична будова давньогерманських мов. Зміна будови слова в германських мовах. Явище фонетичної атракції. Розвиток давньогерманських частин мови.	4	9
12.	Розвиток іменника, прикметника, числівника в давньогерманських мовах. Морфологічна будова іменника. Типи основ іменника. Система відмінювання іменника і прикметника. Розвиток ступенів порівняння прикметника. Розвиток категорії числа.	4	9
13.	Дієслово в давньогерманських мовах. Морфологічна будова дієслова. Типи відмінювання дієслова. Ряди аблауту. Категорії дієслова. Іменні форми дієслова.	4	9
14.	Розвиток будови речення у германських мовах. Характеристики давньогерманського речення. Порядок слів у простому реченні. Розвиток заперечення.	4	8
15.	Лексична будова давньогерманських мов. Основні шари германської лексики. Хвилі та характер запозичень іношомовної лексики до германських мов. Давньогерманські кальки. Засоби словотвору та їх граматичні наслідки.	4	9

16.	Вживання адресатних займенників у германських мовах. Pluralismaestatis. Розвиток займенникового звертання у англійській мові. Розвиток займенникового звертання у німецькій мові.	3	8
	Усього	58	140

Вимоги до студентів:

Під час виконання самостійної роботи студенти мають навчитися користуватися словником готської мови; знаходити фонетичні закономірності та відповідності при порівнянні слов'янських та германських лексичних одиниць; пояснювати граматичні особливості німецької мови певними історично-мовними процесами.

Форми контролю та критерії оцінювання

Завдання, винесені на самостійну роботу студентів, включені в тестові завдання для оцінювання роботи студентів у семестрі, та в білети для оцінювання на семестровому екзамені. Відповідні критерії оцінювання наведено в Робочій програмі навчальної дисципліни.

Прогнозований результат. У результаті самостійної роботи студенти мають зокрема:

знати основні етапи історії стародавніх германців – носіїв племінних германських мов (як проходило розселення германців на території Європи, які основні племінні угруповання мали місце, як, чому і коли виникли племінні об'єднання і формувалися варварські королівства); основні етапи історії германської філології та основні риси порівняльно-історичного методу, на основі якого було встановлено особливості германських мов, що визначають їх своєрідність та їх відношення до інших груп індоєвропейських мов;

вміти користуватися словником готської мови; знаходити фонетичні закономірності та відповідності при порівнянні слов'янських та германських лексичних одиниць; пояснювати граматичні особливості німецької мови певними історично-мовними процесами.

Згідно з вимогами освітньої-професійної програми студенти мають досягти наступних програмних результатів:

ПРН2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН3. Організувати процес свого навчання та самоосвіти.

ПРН6. Використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих задач і проблем професійної діяльності.

ПРН8. Знати та розуміти систему мови, вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН9. Характеризувати діалектні та соціальні різновиди німецької мови, описувати соціолінгвальну ситуацію.

ПРН12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їх взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН16. Знати та розуміти основні поняття, теорії та концепції германської філології, вміти застосовувати їх у професійній діяльності.

Список літератури

Основна література

1. Андрушенко О. Ю. Вступ до германського мовознавства. Житомир: ЖДУ, 2010. 178 с.
2. Безугла Л. Р. Адресатні займенники в українському, російському, англійському і німецькому дискурсі // Інноваційні технології у контексті іншомовної підготовки фахівця. Полтава: ПолтНТУ ім. Юрія Кондратюка, 2018. С. 157–160.
3. Євченко В. В. Готська мова. Житомир, 2002. 408 с.
4. Левицький В. В. Основи германістики. Вінниця: Нова книга, 2008. 528 с.
5. Таранець В. Г. Діахронія мови. Одеса: Друкарський дім, 2008. 232 с.

Допоміжна література

1. Буніятова І. Р. Еволюція гіпотаксису в германських мовах (IV–XIII ст.). Київ: Вид. центр КНЛУ, 2003. 328 с.
2. Вихованець І.Р., Городенська К. Теоретична морфологія української мови. К.: Пульсари, 2004. 398 с.
3. Карабан В. І. Мовна ситуація на території України у II–V ст. (готсько-українські лексичні паралелі та етнічна належність готів) // Лінгводидактика слов'янських мов як феномен культури. Київ, 1993. С. 9–16.
4. Левицький В. В., Кійко С. В. Практикум до курсу «Вступ до германського мовознавства». Вінниця: Нова книга, 2003. 192 с.
5. Огуй О. Д. Кримська-готська пам'ятка: історичний та лінгвістичний аспекти // *Studia germanica et romanica*. 2004. Т. 1. № 3. С. 18–131.
6. Романова Н. В. Поетичні погляди давніх германців на світ та емоції: семантико-етимологічне дослідження. Херсон: Айлант, 2017. 180 с.
7. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 711 с.
8. Таранець В. Г. Походження поняття числа і його мовної реалізації (до витоків індоєвропейської прамови). Одеса: АстроПринт, 1999. 116 с.
9. Bezugla Liliia. Anredepronomen im Deutschen, Englischen, Ukrainischen und Russischen: eine soziolinguistische und soziokulturelle Betrachtung // *Der Sprachdienst*. 2017. Heft 3. S. 145–154.
10. Braune W., Heidermanns F. *Gotische Grammatik: mit Lesestücken und Wortverzeichnis*; 20. Aufl. Tübingen: Niemeyer, 2004. 275 S.
11. Brugmann K. *Grundriss der vergleichenden Grammatik der indogermanischen Sprachen. Kurzgefasste Darst. d. Geschichte d. Altind., Altiran. (Avest. u. Altpers.), Altarmen., Altgriech., Albanes., Latein., Oskisch-Umbrischen, Altir., Got., Althochdt., Litauischen u. Altkirchenslavischen*. Berlin; Boston: De Gruyter Mouton, 2019. 236 S.
12. Düwel K. *Runenkunde*. Stuttgart; Weimar: Metzler, 2008. 278 S.
13. Ernst P., Fischer G. *Die germanischen Sprachen im Kreis des Indogermanischen*. Wien: Ed. Praesens, 2001. 115 S.
14. Hutterer C. J. *Die Germanischen Sprachen: ihre Geschichte in Grundzügen*. Budapest: Akademiai Kiado, 1987. 543 S.
15. Kausen E. *Die indogermanischen Sprachen: von der Vorgeschichte bis zur Gegenwart*. Hamburg: Buske, 2012. 744 S.
16. Lewickij V. *Zur germanischen Etymologie* // *Historische Sprachforschung*. 2003. Heft 116. S. 100–107.
17. Krause W. *Die Runeninschriften im älteren Futhark*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1966. 328 S.
18. Porzig W. *Die Gliederung der indogermanischen Sprachen*. Heidelberg: Winter, 1974. 251 S.
19. Rix B. *Lexicon der Indogermanischen Verben. Die Wurzeln und ihre Primärstambildungen*. – Wiesbaden: Reichert, 2001. 832 S.

**Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті,
відео-лекції, інше методичне забезпечення**

1. Дохристиянський і середньовічний період в історії германських мов. Література. Культура. міфологія. релігія. www.anglo-saxon.demon.co.uk
2. Короткий зміст курсу «Вступ до германської філології»: shortreview.pdf // kateosia.com/wedvgerm.htm
3. Енциклопедія Wikipedia. Online. <http://ru.wikipedia.org/wiki>
4. Германські мови: Генеалогічне древо. Опис мов. Коментар. Бібліографія. <http://sofrat.home.mindspring.com/germanc.html>
5. Lehman W. P. A Grammar of Proto-Germanic / Ed. J. Slocum. Austin: University of Texas at Austin, Linguistics Research Center, 2005–2007. URL: <http://www.utexas.edu/cola/centers/lrc/books/pgmc00.html>.